

Odborné stanovisko

Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva (ďalej ako „Stredisko“) bol dňa 15. októbra 2020 doručený Váš podnet, v ktorom namietate diskrimináciu Vašej maloletej dcéry pri stravovaní v školskej jedálni materskej školy z dôvodu Vášho presvedčenia.

V zmysle § 1 ods. 2 písm. f) zákona o zriadení Strediska¹, Stredisko vydáva odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona². Stredisko vydáva v predmetnej veci nasledovné odborné stanovisko.

Skutkový stav

Vo Vašom podnete uvádzate, že Vaša maloletá dcéra začala navštevovať materskú školu. Doma sa stravujete zdravo, prevažne vegetariánsky. Keďže jedlo zodpovedajúce Vášmu spôsobu stravovania v školskej jedálni nepripravujú, chceli ste svojej dcére zabezpečiť stravu sama. Za tým účelom ste si zaobstarali potvrdenie od ošetrojúceho lekára Vašej dcéry o tom, že Vaša dcéra vyžaduje zvláštne stravovanie. Toto posúdenie ošetrojúceho lekára, odvolávajúc sa na stanovisko Regionálneho úradu verejného zdravotníctva [REDAKOVANÉ], však materská škola odmietla akceptovať. Vedúca jedálne sa mala vyjadriť, že je neúnosné dávať toľkým deťom inú stravu (majú 8 detí s intoleranciami) a že si máte zaobstarat potvrdenie o tom, že dcéra trpí nejakou alergiou. Keď ste sa snažili tento problém riešiť s riaditeľkou materskej školy a vedúcou školskej jedálne, dostali ste na výber z dvoch možností. Buď sa bude Vaša dcéra stravovať jedlom pripravovaným v školskej jedálni, alebo ju budete nútená z materskej školy odhlásiť. So zdravou, prevažne vegetariánskou stravou, súvisí aj Vaša snaha o znížovanie uhlíkovej stopy a o trvalú udržateľnosť. Z dôvodu nerešpektovania Vášho presvedčenia a snahy zabezpečiť Vašej dcére zdravý vývin, považujete túto situáciu za diskriminačnú.

Za účelom preukázania Vašich tvrdení ste k Vášmu podnetu priložili e-mail zaslaný od [REDAKOVANÉ], riaditeľky MŠ [REDAKOVANÉ], zo dňa 14. októbra 2020, z ktorého vyplýva, že Vaša dcéra sa bude musieť stravovať ako ostatné deti, ak nepredložíte potvrdenie od lekára, kde bude uvedená jedna z diagnóz: celiakia, šetriaca diéta (pri obezite), alebo cukrovka. Toto stanovisko riaditeľka odkonzultovala aj s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva [REDAKOVANÉ].

K podnetu ste ďalej priložili výmenný list – poukaz vystavený MUDr. [REDAKOVANÉ], všeobecnou lekárkou pre deti a dorast, s opisom subjektívnych obtiaží: „menovaná vyžaduje zvláštne stravovanie.“

¹ Zákon č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov

² Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“) v znení neskorších predpisov.

Postup Strediska vo veci

Stredisko sa vo veci Vášho podnetu obrátilo dňa 20. októbra 2020 so svojimi otázkami na Úrad verejného zdravotníctva SR (ďalej ako „ÚVZ SR“) a na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej ako „Ministerstvo školstva“).

Dňa 22. októbra 2020 bolo Stredisku doručené vyjadrenie ÚVZ SR, z ktorého vyplýva, že kompetencie úradov verejného zdravotníctva v oblasti dodržiavania povinností zo strany prevádzkovateľov zariadení (vrátane zariadení školského stravovania) sú dané zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Kontrola dodržiavania povinností uvedených v zákone je predmetom výkonu štátneho dozoru nad týmito zariadeniami a v prípade ich nedodržania hrozia prevádzkovateľovi zariadenia sankcie.

Na otázku, či je zamestnanec regionálneho úradu verejného zdravotníctva oprávnený posudzovať pravdivosť a objektívnosť posúdenia zdravotného stavu dieťaťa s odporúčením osobitnej stravy v zmysle § 140 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (ďalej ako „školský zákon“) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ÚVZ SR odpovedal nasledovne: „odborní zamestnanci úradov verejného zdravotníctva sú kvalifikovaní a kompetentní posúdiť, či sa vyjadrenie praktického lekára rozchádza, alebo nerozchádza v indikovaní osobitného stravovania u dieťaťa, s legislatívou verejného zdravotníctva. Aby nedochádzalo v danom prípade k nedorozumeniam, alebo účelovej interpretácii legislatívy, je pripravený návrh novely vyhlášky MZ SR č. 527/2007 Z. z., ktorého znenie § 8 ods. 3 písm. b/ bude nasledovné: „...aby sa do zariadenia pre deti do 6 rokov veku a zariadenia školského stravovania žiakom a deťom individuálne nedonášala strava okrem žiakov a detí, pri ktorých podľa diagnózy v zmysle MKCH³ stanovenej lekárom všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast, alebo lekára so špecializáciou v príslušnom špecializačnom odbore zdravotný stav žiaka alebo dieťaťa si vyžaduje osobitné stravovanie.“ Z uvedeného vyplýva, že praktický lekár starostlivosti o deti a dorast bude mať zákonnú povinnosť do svojho potvrdenia vypísať konkrétnu diagnózu, na základe ktorej vyžaduje pre dieťa podávanie osobitnej stravy.“

Zo stanoviska, ktoré zaslalo Stredisku Ministerstvo školstva, vyplýva, že samotné ministerstvo neurčuje diagnózy detí, pre ktoré je potrebné osobitné stravovanie. Tieto diagnózy môže podľa stanoviska Ministerstva školstva pre konkrétne dieťa určiť len konkrétny ošetrojúci lekár. V žiadnom právnom predpise nie je uvedené, že vyjadrenie lekára všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast alebo lekára so špecializáciou v príslušnom špecializačnom odbore o tom, že zdravotný stav dieťaťa vyžaduje osobitné stravovanie, by malo obsahovať aj diagnózu dieťaťa. Lekár, ktorý potvrdenie vydá, je plne zodpovedný za jeho pravdivosť a objektívnosť. Vedúca školskej jedálne ani riaditeľka materskej školy nemá oprávnenie spochybňovať obsah lekárovho vyjadrenia ani požadovať uvádzať v ňom údaje, ktorých uvádzanie nevyžaduje od príslušného lekára žiadny právny predpis. Stravovanie detí, ktoré si vyžadujú osobitnú stravu

³ Medzinárodná klasifikácia chorôb

z iných ako zdravotných dôvodov, nie je upravené v žiadnom právnom predpise upravujúcom školské stravovanie.

Stredisko vyhodnotilo skutočnosti uvedené v podnete ako aj obsah listinných dôkazov a dospelo k záveru, že aj keď sa podnet týka konkrétnej situácie v materskej škole, je zrejmé, že túto situáciu spôsobil rôzny výklad právnych predpisov zainteresovanými stranami a nedostatky aktuálne platnej právnej úpravy.

Z uvedeného dôvodu Stredisko nepristúpilo k osloveniu Materskej školy [REDAKOVANÉ], ale v ďalšej časti odborného stanoviska sa bude venovať výlučne právnomu posúdeniu relevantnej právnej úpravy z pohľadu antidiskriminačnej legislatívy.

Právny rámec

Základným prameňom antidiskriminačnej legislatívy v Slovenskej republike je antidiskriminačný zákon.

Podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Ustanovenie § 2a ods. 1 upravuje jednotlivé formy diskriminácie, ktorými sú priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie a neoprávnený postih, pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.

Druhy právnych vzťahov (tzv. chránené oblasti), na ktoré sa antidiskriminačný zákon vzťahuje, sú vymedzené v § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona. Podľa tohto ustanovenia je každý povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávnych a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vo vzdelávaní.

V prípade, že je možné identifikovať všetky vyššie uvedené hmotnoprávne podmienky – chránený dôvod, formu diskriminácie a chránenú oblasť, môžeme hovoriť o porušení zákazu diskriminácie v zmysle antidiskriminačného zákona. V prípade priamej a nepriamej diskriminácie je navyše nevyhnutná aj existencia tzv. komparátora, t. j. osoby, s ktorou je možné porovnávať osobu namietajúcu porušenie zákazu diskriminácie.

Antidiskriminačný zákon vo svojich ustanoveniach odkazuje aj na osobitné zákony upravujúce jednotlivé druhy právnych vzťahov, na ktoré sa vzťahuje povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania. Podľa § 5 ods. 2 antidiskriminačného zákona sa zásada rovnakého zaobchádzania uplatňuje len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblastiach prístupu a poskytovania: a) sociálnej pomoci, sociálneho poistenia, starobného dôchodkového sporenia, doplnkového dôchodkového sporenia, štátnej sociálnej podpory a

sociálnych výhod; b) zdravotnej starostlivosti; c) vzdelávania; d) tovarov a služieb vrátane bývania, ktoré sú poskytované verejnosti právnickými osobami a fyzickými osobami - podnikateľmi. Tieto osobitné zákony sú k antidiskriminačnému zákonu v postavení tzv. *lex specialis*, a teda majú prednosť pred použitím antidiskriminačného zákona. Medzi tieto osobitné zákony v oblasti vzdelávania patrí aj školský zákon a množstvo vykonávacích predpisov, ktoré upravujú niektoré čiastkové otázky súvisiace so vzdelaním⁴.

Školský zákon upravuje zásadu rovnakého zaobchádzania v § 145, podľa ktorého práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako každému uchádzačovi, dieťaťu, žiakovi a poslucháčovi v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelaní ustanovenou osobitným predpisom. V § 3 písm. c) a d) sú ďalej upravené niektoré čiastkové otázky súvisiace so zásadou rovnakého zaobchádzania. Podľa týchto ustanovení sú výchova a vzdelávanie podľa školského zákona založené na princípoch rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie a zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie.

Hoci antidiskriminačný zákon a jednotlivé osobitné zákony poskytujú dostatočnú a ucelenú právnu ochranu pred diskrimináciou, nie je možné ich vnímať izolovane, ale je nutné ich vnímať v ústavnoprávnom a medzinárodnoprávnom kontexte.

Z hľadiska právnej sily je antidiskriminačnému zákonu nadradený Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej ako „Dohovor“). Podľa článku 14 Dohovoru užívanie práv a slobôd priznaných Dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie. Právo na vzdelanie upravuje Dodatokový protokol k Dohovoru v čl. 2, podľa ktorého sa nikomu nesmie odoprieť právo na vzdelanie. Pri výkone akýchkoľvek funkcií v oblasti výchovy a výuky, ktoré štát vykonáva, bude rešpektovať právo rodičov zabezpečovať túto výchovu a vzdelanie v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením.

Ústavný zákon č. 460/1992 Ústava Slovenskej republiky (ďalej ako „Ústava“) zakotvuje všeobecný princíp rovnosti v čl. 12 ods. 1 a normatív zákazu diskriminácie v čl. 12 ods. 2. Tieto ustanovenia majú však k antidiskriminačnému zákonu len akcesorický charakter a uplatňujú sa iba v spojení so základnými právami a slobodami zakotvenými v Ústave.

Problematika stravovania v školských jedálňach materských škôl je upravená v školskom zákone, vo vyhláske č. 330/2009 Z. z. Ministerstva školstva Slovenskej republiky o zariadení školského stravovania (ďalej ako „vyhláška MŠ SR“) a vo vyhláske č. 527/2007 Z. z. Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež (ďalej ako „vyhláška MZ SR“).

Pri vymedzení relevantnej právnej úpravy sa Stredisko ďalej zameria predovšetkým na právnu úpravu osobitného stravovania detí v materských školách.

---

⁴ DEBRECENIOVÁ, J., Antidiskriminačný zákon, Komentár. Bratislava: Občan a demokracia, 2008, str. 130.

Podľa § 140 ods. 4 školského zákona školská jedáleň pripravuje a poskytuje jedlá a nápoje pre stravíkov podľa odporúčaných výživových dávok, materiáľno-spotrebných noríem a receptúr pre školské stravovanie podľa vekových skupín stravíkov vydaných ministerstvom školstva a s možnosťou využítia receptúr charakteristických pre príslušnú územnú oblasť, zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov a finančných podmienok na nákup potravín, ktoré uhrádza zákonný zástupca dieťaťa alebo žiaka.

Podľa § 140 ods. 5 školského zákona v školskej jedálni sa môžu pripravovať diétné jedlá pre deti a žiakov, u ktorých podľa posúdenia ošetrujúceho lekára zdravotný stav vyžaduje osobitné stravovanie podľa materiáľno-spotrebných noríem a receptúr pre diétné stravovanie vydané ministerstvom školstva.

Podľa § 3 ods. 2 vyhlášky MŠ SR na základe odborného posúdenia ošetrujúceho lekára možno v školskej jedálni alebo výdajnej školskej jedálni zabezpečovať diétné stravovanie pre deti a žiakov, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitné stravovanie.

Podľa § 3 ods. 5 písm. d) vyhlášky MŠ SR organizáciu v školskej jedálni upravuje prevádzkový poriadok, ktorého obsahom je najmä zabezpečenie diétného stravovania detí a žiakov vrátane nosenia stravy pre deti a žiakov, u ktorých podľa posúdenia ošetrujúceho lekára zdravotný stav vyžaduje osobitné stravovanie s uvedením spôsobu manipulácie a vydávania jedál.

Podľa § 6 ods. 3 písm. a) MŠ SR dieťa v materskej škole a dieťa v materskej škole pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, okrem dieťaťa, u ktorého podľa posúdenia ošetrujúceho lekára zdravotný stav vyžaduje osobitné stravovanie, môže odoberať denne desiatu, obed a olovrant, ak dieťa navštevuje materskú školu s celodennou výchovou a vzdelávaním.

Podľa § 8 ods. 3 písm. b) vyhlášky MZ SR v zariadení pre deti a mládež musí prevádzkovateľ zabezpečiť, aby do školského stravovacieho zariadenia sa žiakom a deťom individuálne nedonášala strava okrem žiakov a detí, pri ktorých podľa posúdenia lekára všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast alebo lekára so špecializáciou v príslušnom špecializačnom odbore zdravotný stav žiaka alebo dieťaťa predškolského veku vyžaduje osobitné stravovanie.

Vzt'ah stravovania v školskej jedálni materskej školy a výchovy a vzdelávania

Definícia pojmov „výchova“ a „vzdelávanie“ je obsiahnutá v § 2 písm. f) a g) školského zákona⁵. Z definície týchto pojmov je zrejmé, že stravovanie v materskej škole nie je možné pod ne podradiť.

---

⁵ Podľa § 2 školského zákona na účely tohto zákona sa rozumie: písm. f) výchovou komplexný proces učenia a socializácie zameraný na dieťa alebo žiaka s cieľom rozvíjať jeho osobnosť po stránke telesnej a duševnej; písm. g) vzdelávaním cielene organizovaný a realizovaný proces výchovného a vzdelávacieho pôsobenia a učenia zameraného na rozvoj dieťaťa alebo žiaka v súlade s jeho predpokladmi a podnetmi, ktoré stimulujú jeho vlastnú snahu stať sa harmonickou osobnosťou.

Aby však Stredisko mohlo dospieť k dôvodnému záveru o tom, či stravovanie v materskej škole spadá pod oblasť vzdelávania v zmysle antidiskriminačného zákona alebo nie, bude sa ďalej zaoberať skutočným vzťahom medzi stravovaním a výchovou a vzdelávaním v materskej škole.

Na predprimárne vzdelávanie v materskej škole je dieťa prijaté na základe prihlášky, ktorú podáva zákonný zástupca dieťaťa. Prijatím do materskej školy dieťa nie je automaticky prihlásené aj na stravu v školskej jedálni, ale ešte pred nástupom do materskej školy ho prihlasuje na stravu rodič⁶ (vzhľadom na to, že nastavenie pravidiel prihlasovania na stravu v materskej škole je v kompetencii samotných materských škôl, Stredisko vychádza zo všeobecnej praxe). Vo formálnom ponímaní je možné vnímať tento úkon ako dobrovoľný, v materiálnom ponímaní však rodič nemá na výber. Právne predpisy upravujúce problematiku predprimárneho vzdelávania a stravovania v materských školách vôbec nepredpokladajú, že by rodič dieťa na stravu v materskej škole neprihlásil. Je nanajvýš pravdepodobné, že ak by nastala takáto situácia, viedlo by to k predčasnemu ukončeniu predprimárneho vzdelávania v zmysle školského poriadku materskej školy. Tento dôsledok odmietnutia stravovania jedlom pripravovaným v školskej jedálni naznačila aj samotná riaditeľka MŠ [REDACTED].

Pre ďalšie ozrejmienie situácie a lepšie pochopenie problematiky stravovania v materskej škole je možné ho porovnať so stravovaním na základnej škole a na ďalších typoch škôl, ktoré tvoria sústavu škôl v zmysle § 27 ods. 2 školského zákona. Kým v školskej jedálni materskej školy je deťom pri celodennom pobyte podávaná desiatka, obed a olovrant, stravovanie detí na základnej škole a ďalších typoch škôl je výlučne v kompetencii rodičov. Rodič sa rozhodne, aké jedlo svojmu dieťaťu poskytne a či svoje dieťa prihlási na stravovanie v školskej jedálni alebo nie. Rodič je plne zodpovedný za stravovanie a výživu svojho dieťaťa a môže mu ju poskytnúť v súlade so svojím zmýšľaním a stravovacími návykmi rodiny.

Z uvedeného vyplýva, že stravovanie v školskej jedálni materskej školy nie je možné vnímať ako samostatnú oblasť oddelenú od výchovy a vzdelávania v materskej škole, ale ako jeho neoddeliteľnú súčasť. Výchova a vzdelávanie v materskej škole bez stravovania nie je reálne možná. Samotné stravovanie v materskej škole má preto priamy vplyv na prístup detí k predprimárnemu vzdelávaniu. Pre deti, ktoré potrebujú osobitnú stravu z iných ako zdravotných dôvodov, môže predstavovať vážnu prekážku v tomto prístupe.

Vzhľadom na vyššie uvedené je Stredisko toho názoru, že problematika stravovania v školskej jedálni materskej školy spadá pod oblasť vzdelávania v zmysle antidiskriminačnej legislatívy. Na posúdenie súladu právnej úpravy stravovania v materských školách so zásadou rovnakého zaobchádzania bude ďalej aplikovať antidiskriminačný zákon a osobitné zákony upravujúce práva osôb v oblasti prístupu a poskytovania vzdelávania.

---

⁶ Postup prihlasovania na stravu si určuje každá materská škola individuálne. Ako príklad Stredisko uvádza odkazy na postup prihlasovania na stravu v náhodne vybraných materských školách: <https://www.mshliny4.zanet.sk/o-nas/skolska-jedalen> ; <https://zsgorazdova.sk/prihlaska-na-stravovanie/> ; <https://msmichalany.estranky.sk/clanky/strava.html>

Právne posúdenie stravovania v materských školách z pohľadu antidiskriminačnej legislatívy

Školský zákon vymedzuje osobný a vecný rozsah ochrany pred diskrimináciou v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelávaní. Subjektom ochrany je každý uchádzač, dieťa, žiak a poslucháč. Vecný rozsah je vymedzený právami, ktoré sú ustanovené školským zákonom. Tieto práva sa zaručujú všetkým subjektom rovnako.

Vzhľadom na to, že školský zákon upravuje len niektoré čiastkové otázky súvisiace s uplatňovaním zásady rovnakého zaobchádzania vo vzdelávaní, pri vymedzení formy a chráneného dôvodu diskriminácie je potrebné aplikovať antidiskriminačný zákon.

Medzi chránené dôvody podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona patrí aj dôvod „iné zmýšľanie“.

Vo svojom podnete uvádzate, že Vaša rodina sa snaží stravovať zdravo, prevažne vegetariánsky, pričom zdôrazňujete snahu o znižovanie uhlíkovej stopy a o trvalú udržateľnosť. Z uvedeného je zrejmé, že snaha stravovať sa týmto spôsobom je odrazom Vášho spôsobu zmýšľania, presvedčenia, a nie reakciou na konkrétnu situáciu, napr. zdravotné problémy.

Napriek tomu, že namietaná diskriminácia sa netýka priamo Vás, ale Vašej dcéry, určujúcim pri posudzovaní diskriminácie z dôvodu zmýšľania nie je v tomto prípade zmýšľanie dieťaťa, ale rodičov. Aj keď právna úprava antidiskriminačného zákona túto skutočnosť priamo nerieši, je možné pri výklade vychádzať z čl. 2 Dohovoru, ktorý sa venuje konkrétne tejto otázke. Podľa druhej vety čl. 2 Dohovoru pri výkone akýchkoľvek funkcií v oblasti výchovy a výuky, ktoré štát vykonáva, bude rešpektovať právo rodičov zabezpečovať túto výchovu a vzdelanie v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením. Táto právna úprava Dohovoru je aj reálnym odrazom fungovania rodiny. V rannom detstve sú rodičia tými, ktorí ovplyvňujú názory a zmýšľanie svojich detí, ako aj stravovacie a iné návyky.

Aktuálna právna úprava týkajúca sa stravovania v školskej jedálni materskej školy upravuje jedinú výnimku zo stravovania podľa § 140 ods. 4 školského zákona, a to výnimku zo zdravotných dôvodov. Školská jedáleň môže pripravovať diétne jedlá pre deti, u ktorých si zdravotný stav podľa posúdenia ošetrojúceho lekára dieťaťa vyžaduje osobitné stravovanie podľa materiálno-spotrebných noriem a receptúr pre diétne stravovanie vydané ministerstvom školstva⁷.

Školský zákon sa však ďalej nezaobera otázkou, ako sa majú stravovať deti, ktoré potrebujú iné stravovanie ako stravovanie podľa materiálno-spotrebných noriem a receptúr pre diétne stravovanie vydané ministerstvom školstva, ani otázkou, ako má byť zabezpečená strava deťom v prípade, že samotná školská jedáleň nemôže pripravovať diétne jedlá pre deti.

Právna úprava časti tejto problematiky je obsiahnutá v podzákonných právnych predpisoch – vo vyhláske MŠ SR a vo vyhláske MZ SR. Ani tieto podzákonné právne predpisy však

---

⁷ Aktuálne platné materiálno-spotrebné normy a receptúry pre diétne stravovanie sú vydané pre tri druhy diét: šetriaca (pri chorobách tráviaceho traktu), diabetická (pri zvýšenej hladine cukru v krvi –pri cukrovke), bezlepková diéta (pri poruche vstrebávania lepku v pokrmoch)

neupravujú túto problematiku priamo, ale je potrebný výklad iných ustanovení týchto právnych predpisov.

Vyhláška MŠ SR obsahuje zmienku o nosení stravy pre deti, u ktorých si zdravotný stav vyžaduje osobitné stravovanie, pri právnej úprave prevádzkového poriadku školskej jedálne a pri vymedzení toho, na aké jedlo majú deti nárok počas pobytu v materskej škole.

Vyhláška MZ SR je o niečo konkrétnejšia a nosenie stravy deťom, u ktorých si zdravotný stav vyžaduje osobitné stravovanie, zaradila medzi výnimku zo zákazu individuálnej donášky stravy do zariadenia pre deti.

Vo svojom podnete uvádzate, že riaditeľka MŠ [REDAKOVANÉ] odmietla akceptovať potvrdenie lekára o tom, že Vaša dcéra vyžaduje osobitné stravovanie a požadovala, aby na potvrdení bola uvedená jedna z diagnóz: celiakia, šetriaca diéta (pri obezite), alebo cukrovka. V opačnom prípade sa mala Vaša dcéra stravovať s ostatnými deťmi, čo vyplýva aj z e-mailu zo dňa 14. októbra 2020.

Ako ďalej vyplýva z Vášho podnetu, skutočným dôvodom, prečo chcete svojej dcére individuálne donášať stravu do materskej školy, nie sú zdravotné dôvody, ale Vaše iné zmýšľanie, ktoré nezodpovedá strave podávanej v školskej jedálni. Vzhľadom na to, že iné zmýšľanie nepredstavuje výnimku zo zákazu individuálnej donášky stravy do školskej jedálne, nemali ste inú možnosť ako zabezpečiť si potvrdenie od lekára o zdravotnom stave, ktoré by Vám umožnilo nosiť dcére stravu v súlade s Vaším zmýšľaním.

Antidiskriminačný zákon definuje viacero foriem diskriminácie. Patrí medzi ne aj nepriama diskriminácia.

Podľa § 2a ods. 3 antidiskriminačného zákona nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takéto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

Nepriama diskriminácia je teda niečo, čo sa navonok javí ako zaobchádzanie rešpektujúce princíp rovnosti, avšak má potenciál znevýhodňovať alebo znevýhodňuje určité osoby alebo skupiny⁸.

Neutrálnym predpisom je všeobecne záväzný predpis, ktorý sa vzťahuje na každého, resp. na určitú skupinu osôb, ktorá spĺňa právnu normou vymedzené charakteristiky.

Navonok neutrálnymi predpismi v prípade stravovania v školskej jedálni materskej školy sú školský zákon a podzákonné právne predpisy, ktoré upravujú právne vzťahy súvisiace so stravovaním v školskej jedálni materskej školy.

Aby mohol byť navonok neutrálny predpis označený za diskriminačný, musí znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou alebo musí existovať predpoklad, že k takémuto znevýhodneniu môže dôjsť.

Ustanovenia právnych predpisov vzťahujúce sa na stravovanie v materskej škole upravujú navonok neutrálne stravovanie detí v školskej jedálni, avšak výnimku zo stravovania jedlami

⁸ DEBRECENIOVÁ, J., Antidiskriminačný zákon, Komentár. Bratislava: Občan a demokracia, 2008, str. 47.

pripravenými v školskej jedálni podľa § 140 ods. 4 školského zákona ustanovujú iba pre deti, u ktorých si osobitnú stravu podľa posúdenia ošetrojúceho lekára vyžaduje zdravotný stav. Ostatné deti, ktoré si vyžadujú osobitnú stravu z iných ako zdravotných dôvodov, sú preto v porovnaní s nimi znevýhodnené.

Nie každý navonok neutrálny predpis, ktorý znevýhodňuje alebo by mohol znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou, je však porušením zákazu diskriminácie v zmysle antidiskriminačného zákona. Na rozdiel od priamej diskriminácie, koncept nepriamej diskriminácie všeobecne pripúšťa možnosť odôvodnenia, teda všeobecnú právom garantovanú možnosť podrobiť nepriamo diskriminačné zaobchádzanie testu legitímnosti sledovaného cieľa a primeranosti a nevyhnutnosti použitých prostriedkov⁹.

Pre toto všeobecné odôvodnenie musia byť súčasne splnené nasledujúce podmienky: predpis musí byť objektívne odôvodnený sledovaním oprávneného záujmu a musí byť primeraný a nevyhnutný na dosiahnutie takéhoto záujmu.

V prípade právnych predpisov upravujúcich stravovanie v materskej škole je záujmom upraviť túto problematiku spôsobom, aby sa všetky deti v materskej škole stravovali jedlom pripravovaným v školskej jedálni podľa § 140 ods. 4 školského zákona s výnimkou detí, ktorým by táto strava mohla objektívne spôsobiť vzhľadom na ich zdravotný stav problémy. Tieto predpisy sledujú aj dodržiavanie právnych predpisov na úseku ochrany verejného zdravia a vychádzajú tiež z možností a kapacít školských jedální.

Je ale mylné sa domnievať, že v prípade, ak by boli výnimky pre individuálne donášanie stravy deťom do materskej školy upravené aj z iných ako zdravotných dôvodov, viedlo by to k neúmernému zaťaženiu školských jedální alebo k nadmernému počtu rodičov, ktorí by si zvolili individuálne nosenie stravy svojím deťom.

V prípade celodenného pobytu dieťaťa v materskej škole je potrebné pre dieťa pripraviť tri jedlá: desiatu, obed a olovrant. Vzhľadom na časovú a organizačnú náročnosť každodennej prípravy jedla pre dieťa je rozumné predpokladať, že by túto možnosť využili iba rodičia, ktorí by na to mali skutočne vážny dôvod. Ich dôvodom je preto potrebné prisudzovať rovnaký význam ako dôvodom zdravotným.

S poukazom na uvedené skutočnosti nie je možné považovať cieľ právnej úpravy stravovania v školskej jedálni materskej školy za legitímny. Vzhľadom na absenciu legitimacy a s tým súvisiacu nemožnosť objektívneho odôvodnenia znevýhodnenia jednej skupiny osôb v porovnaní s inou skupinou, napĺňa právna úprava stravovania detí v školskej jedálni materskej školy definičné znaky nepriamej diskriminácie podľa antidiskriminačného zákona.

Záver

---

⁹ DEBRECENIOVÁ, J., Antidiskriminačný zákon, Komentár. Bratislava: Občan a demokracia, 2008, str. 48.

Stredisko ako národný antidiskriminačný orgán pristúpilo k posúdeniu súladu právnej úpravy stravovania v školskej jedálni materskej školy s platnou antidiskriminačnou legislatívou. Stredisko dospelo k záveru, že posudzovaná právna úprava znevýhodňuje skupinu detí vyžadujúcich osobitnú stravu z iných ako zdravotných dôvodov v porovnaní s deťmi vyžadujúcimi osobitnú stravu zo zdravotných dôvodov, pričom existenciu takéhoto znevýhodnenia nie je možné legitímne odôvodniť. Posudzovaná právna úprava z tohto dôvodu porušuje zákaz diskriminácie v zmysle antidiskriminačného zákona a príslušných osobitných právnych predpisov v oblasti vzdelávania.

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka